

19.5.2011

Dnro 2011/2/11

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Håkan Stoor

ESITYS: MIELENTILATUTKITTAVAN OIKEUDELLISEN ASEMAN TÄSMENTÄMINEN

Eräässä käsiteltävänäni olevassa asiassa kävi ilmi, että mielentilatutkittavan oikeudellista asemaa koskevat säännökset ovat tulkinnanvaraiset. Tutkintavankeus- ja mielenterveyslaista ei selkeästi käy ilmi, missä laajuudessa tutkintavankeuslakia sovelletaan mielentilatutkimuksessa olevaan potilaaseen. Liitän ohien ratkaisuni (dnro 3022/4/09) anonymisoituna.

Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla. Kyseinen säännös on luonnehdittavissa perustuslailliseksi toimeksiannoksi. Säännöksellä asiaa ei vain pidätetä eduskuntalailla säänneltäväksi vaan lailla tulee turvata vapautensa menettäneille kuuluvat oikeudet muun muassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten viitoittamalla tavalla (HE 309/1993 vp).

Tutkintavankeuslain ja mielenterveyslain rinnakkaisesta soveltamisesta johtuvien ongelmia on selvitetty oikeusministeriön vuonna 2003 julkaistussa selvityksessä (Mielentilatutkimukseen määrättyjen tutkintavankien ja vankien oikeudellinen asema. Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2003:31.). Selvitys sisältää myös ehdotuksen mielentilatutkittavan oikeudellisen aseman selkeyttämiseksi. Mielenterveyslakia ei kuitenkaan vielä ole täsmennetty ehdotuksessa tarkoitetulla tavalla.

Mielentilatutkittavan oikeusturvan kannalta pidän tärkeänä, että asianomaiset ministeriöt ryhtyvät toimenpiteisiin tarvittavien säädösmuutosten toteuttamiseksi. Esitän sen vuoksi sosiaali- ja terveysministeriölle ja oikeusministeriölle, että mielentilatutkittavan asemaa koskevaa lainsäädäntöä selkeytetään joko edellä mainitun selvityksen mukaisesti tai muulla tarkoituksenmukaisella tavalla. Pyydän ministeriöitä ilmoittamaan minulle 31.12.2011 mennessä mihin toimenpiteisiin esitykseni on antanut aihetta.